

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในการนิเทศนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกเชียงราย

The Guidelines for Competency Development of Teachers in Supervising
Students' Internship of Chiang Rai Golden Jubilee Technical College

กุลธวัช แสนคำปิง*

Kulthawat Saenkhampong*

สุวดี อุบปินใจ**

Suwadee Oupinjai**

ไพโรจน์ ด้วงนคร**

Pairoj Duangnakhon**

*นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย (2564)

* Master of Education (Educational Administration) Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University. (2021)

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย (อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก)

**Assistan Professor in Master of Education (Educational Administration) Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University. (Advisor).

***รองศาสตราจารย์ ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย (อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม)

***Associate Professor in Master of Education (Educational Administration) Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University. (Co Advisor)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูในการนิเทศนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะครูในการนิเทศนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ กลุ่มเป้าหมายคือ ผู้บริหาร หัวหน้างานหลักสูตร/สาขาวิชา และครู รวมทั้งสิ้น 80 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูในการนิเทศนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกเชียงราย พบว่า (1) ด้านการวางแผนการนิเทศนักเรียน คือ กำหนดเกณฑ์การประเมินสมรรถนะครูในการนิเทศนักเรียน (2) ด้านการปฏิบัติกรนิเทศนักเรียน คือ ทักษะของครูเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศแบบหลากหลายและเหมาะสมกับนักเรียน (3) ด้านการประเมินผลการนิเทศนักเรียน คือ ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับประเมินผลการนิเทศนักเรียน (4) ด้านการปรับปรุงแก้ไขการนิเทศนักเรียน คือ แนวทางการนำผลการปฏิบัติงานของนักเรียนไปเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาและปรับปรุงที่ชัดเจน

2. แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะครูในการนิเทศนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ พบว่า (1) ด้านการวางแผนการนิเทศนักเรียน มีจำนวน 8 แนวทาง (2) ด้านการปฏิบัติการณ์นิเทศนักเรียน มีจำนวน 7 แนวทาง (3) ด้านการประเมินผล การนิเทศนักเรียน มีแนวทาง จำนวน 4 แนวทาง และ (4) ด้านการปรับปรุงแก้ไขการนิเทศนักเรียน มีจำนวน 2 แนวทาง

คำสำคัญ: สมรรถนะครู การนิเทศ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

Abstract

The objectives of this study were: 1) to analyze the needs in competency development of teachers in supervising students' internship; and 2) to investigate the guidelines for competency development of teachers in supervising students' internship. This study recruited 80 participants including administrators, heads of curriculum/programs and teachers in responding to questionnaire and interview while frequency, percentage, mean and standard deviation were employed in data analysis.

The results showed that:

1. The needs analysis of teachers' competency development in supervising students' internship of Chiang Rai Golden Jubilee Technical College indicated that (1) Internship Supervision Planning involved determining teachers' competency in supervising students' internship; (2) Internship Supervision Deployment involved teachers' skills in handling various and appropriate platforms of internship supervision; (3) Internship Supervision Evaluation involved knowledge and understanding on students' internship evaluation; and (4) Internship Supervision Improvement involved utilizing students' internship performance for a database in clear improvement and development of the internship supervision.

2. The guidelines for teachers' competency development in supervising students' internship were that (1) Internship Supervision Planning involved 8 guidelines; (2) Internship Supervision Deployment involved 7 guidelines; (3) Internship Supervision Evaluation involved 4 guidelines; and (4) Internship Supervision Improvement involved 2 guidelines.

Keywords: Competency of Teachers, Supervision, Internship

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 9)ได้กำหนดนโยบายการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยมี ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ซึ่งการมีความรู้ ความเข้าใจ นั้น เป็นกระบวนการเรียนรู้ โดยการถ่ายทอดองค์ความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทาง วิชาการ ซึ่งการสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้ เป็นปัจจัยเกื้อหนุน

ให้บุคคลได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการยังมีแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะครูว่า ครูควรเป็นผู้สามารถจัดการศึกษา โดยให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ยอมรับ และสามารถจัดการให้เกิดการมีส่วนร่วมจากบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในการจัดการศึกษา สอดคล้องกับ สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา (2560 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้กล่าวถึงสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษา (Teachers and personals competency) ว่าเป็นพฤติกรรม ซึ่งเกิดจากการรวมความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) คุณลักษณะ (Character) ทัศนคติ (Attitude) และแรงจูงใจ (Motivation) ของบุคคล และส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

การนิเทศนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เป็นกระบวนการ การแนะนำช่วยเหลือการเตรียมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพแก่นักเรียน นักศึกษา เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ให้ดีที่สุด และมีประสิทธิภาพมากที่สุด ในการนิเทศมีความหลากหลายลักษณะ ตั้งแต่การเตรียมตัวนักเรียน นักศึกษาจากโปรแกรม การปฐมนิเทศการเตรียมฝึกประสบการณ์ ประชุมแนะนำเป็นกลุ่ม การซักถามพูดคุยเป็นรายบุคคล การแนะนำเอกสารและการแสวงหาความรู้ความสามารถเพิ่มเติม การสัมมนาระหว่างการเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การปัจฉิมนิเทศ รวมทั้งวิธีการอื่นๆ ที่จะช่วยเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สอดคล้องกับ กุลกาญจน์ สุวรรณรักษ์ (2562 :25) ได้กล่าวว่า การนิเทศ คือการให้ความช่วยเหลือ แนะนำ และการปรับปรุง ดังนั้น การนิเทศ จัดเป็นกระบวนการเพื่อชี้แนะให้ความช่วยเหลือ และเพิ่มคุณภาพของนักเรียน นักศึกษา ให้เป็นไปตามเป้าหมายของการศึกษา นอกจากนี้ สุเทพ แก่งสันเทียะ (<https://www.vec.go.th/A7/tabid/103/ArticleId/33896/language/th-TH/33896.aspx>, 2564) ซึ่งดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคีเขตพื้นที่ เปรียบเสมือนตัวกลางที่จะเชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษา หรือสถาบันการอาชีวศึกษา สถานประกอบการ และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในการประสานการพัฒนากำลังคน โดยศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคีเขตพื้นที่แบ่งเป็น 4 ฝ่าย ได้แก่ (1) ฝ่ายอำนวยความสะดวก ดำเนินการสำรวจข้อมูลความต้องการรับนักเรียน นักศึกษา เข้าฝึกงานและฝึกอาชีพของสถานประกอบการในพื้นที่รับผิดชอบ และการติดตาม ประเมินผล และรายงานผล (2) ฝ่ายพัฒนาวิชาการทวิภาคี จะจัดทำแผนพัฒนาการฝึกงาน และอบรมครูนิเทศและครูฝึกในพื้นที่รับผิดชอบ (3) ฝ่ายส่งเสริมความร่วมมือทวิภาคี จะดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้กับสถานประกอบการในเขตพื้นที่รับผิดชอบ และ (4) ฝ่ายสวัสดิภาพ และความปลอดภัย จะดูแลและเตรียมความพร้อมผู้เรียนในการสร้างความตระหนัก และความเข้าใจเกี่ยวกับความปลอดภัยในการฝึกงาน และฝึกอาชีพทั้งในสถานศึกษาและในสถานประกอบการ

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะครู การนิเทศนักเรียน นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ รวมถึงสถานการณ์โควิด 19 ในปัจจุบันที่มีความทวีความรุนแรงมากขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในการนิเทศนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกเชียงราย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาเกี่ยวกับสมรรถนะครูด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนของครูผู้สอน เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเกี่ยวกับสมรรถนะครู ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูในการนิเทศนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกเชียงราย
2. เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในการนิเทศนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกเชียงราย

ประโยชน์ของการศึกษา

1. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในการนิเทศนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกเชียงราย
2. ผู้บริหารวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกเชียงราย หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถผลการวิจัยสามารถนำไปวางแผนในการพัฒนาสมรรถนะครูในการนิเทศนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกเชียงราย สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 2 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และการพัฒนาสมรรถนะครูในการนิเทศนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษาอื่นต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย (Angsana New 16, Bold)

ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ ขอบข่ายการงานในการนิเทศนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ประกอบด้วย กำหนดลักษณะงานและแผนการปฏิบัติงาน การจัดทำรายงานฝึกปฏิบัติงานโนสสถานประกอบการ การนิเทศงาน ระหว่างการปฏิบัติงานของนักศึกษา และการประเมินผลนักศึกษา

ขอบเขตด้านประชากร คือ กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ผู้บริหาร หัวหน้างานหลักสูตร/สาขาวิชา และครู รวมทั้งสิ้น 80 คน

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูในการนิเทศนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกเชียงราย เป็นการวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยวิธีการสำรวจ

กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริหาร หัวหน้างานหลักสูตร/สาขาวิชา และครู รวมทั้งสิ้น 80 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูในการนิเทศนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ จำแนกออกเป็น 2 ตอน มีรายละเอียดดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ ปัจจุบัน เป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะครูในการนิเทศนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกเชียงราย ประกอบด้วย ด้านการวางแผน การนิเทศนักเรียน ด้านการปฏิบัติการนิเทศนักเรียน ด้านการประเมินผลนักเรียน และด้านการปรับปรุงแก้ไข การนิเทศนักเรียน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย โดยเสนอผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกเชียงราย จากนั้นดำเนินการเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ข้อมูลตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (f) ค่าร้อยละ (%) ข้อมูลตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ส่วนการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูนิเทศ นักศึกษาฝึกปฏิบัติการวิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกเชียงใหม่ โดยใช้ดัชนีความสำคัญของลำดับความต้องการจำเป็น หรือ Modified Priority Needs Index : PNI_{modified}

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะครูในการนิเทศนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกเชียงราย เป็นการวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีการสัมภาษณ์

กลุ่มเป้าหมายคือ ผู้บริหาร จำนวน 1 คน หัวหน้างานหลักสูตร จำนวน 1 คน และหัวหน้าแผนกวิชา จำนวน 13 คน รวมทั้งสิ้น 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Protocol) โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป คือ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ ประสบการณ์การทำงาน ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ในสถานศึกษา ระดับการศึกษา และอายุ ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการนิเทศนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และตอนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในการนิเทศนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย จากนั้นดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ มีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้จากการถอดเทปมาพิจารณาประเด็นที่สำคัญ และสร้างหัวข้อสรุป / กลุ่มหัวข้อสรุปแนวคิดในข้อมูล จากนั้น เขียนบรรยายสิ่งที่ค้นพบอย่างละเอียด และชัดเจน

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูในการนิเทศนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกเชียงราย

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย มีอายุ ระหว่าง 41 – 50 ปี ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติราชการ น้อยกว่า 5 ปี วุฒิการศึกษาสูงสุดคือระดับปริญญาตรี

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของสมรรถนะครูในการนิเทศนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกเชียงราย ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น ด้านการประเมินผลการนิเทศนักเรียน ซึ่งอยู่ในระดับน้อย โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการปฏิบัติการนิเทศนักเรียน รองลงมาคือ ด้านการปรับปรุงแก้ไขการนิเทศนักเรียน ด้านการวางแผนการนิเทศนักเรียน และ ด้านการประเมินผลการนิเทศนักเรียน ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ด้านการวางแผนการนิเทศนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารให้โอกาสครูกำหนดทางเลือกของตนเองในการพัฒนาสมรรถนะด้านการนิเทศนักเรียน รองลงมาคือ การจัดโปรแกรมตารางการฝึกประสบการณ์วิชาชีพระหว่างสถานศึกษาร่วมกับสถานฝึกประสบการณ์ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กำหนดเกณฑ์การประเมินสมรรถนะครูในการนิเทศนักเรียน

2.2 ด้านการปฏิบัติการนิเทศนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูสร้างขวัญและกำลังใจแก่นักเรียนที่กำลังปฏิบัติงานโดยลำพัง ณ สถานประกอบการ

รองลงมาคือ เมื่อนักเรียนเกิดปัญหา ผู้บริหารและครูร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ทั้งปัญหาด้านวิชาการและปัญหา การปรับตัวของนักเรียนในสภาวะการทำงานจริง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การสนับสนุนด้านงบประมาณ ในการนิเทศนักเรียน

2.3 ด้านการประเมินผลการนิเทศนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความสามารถของครูในการพัฒนาความรู้ ความสามารถทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติให้กับ นักเรียน รองลงมาคือ ทักษะของครูเกี่ยวกับการสังเคราะห์ข้อมูลผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับประเมินผลการนิเทศนักเรียน

2.4 ด้านการปรับปรุงแก้ไขการนิเทศนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับปาน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสรุปปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพเพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงรายวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้มีประสิทธิภาพต่อไป รองลงมาคือ ผู้บริหารและคณะครู มีส่วนร่วมในการ ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนากระบวนการนิเทศนักเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ แนวทางการนำผลการปฏิบัติงานของ นักเรียนไปเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาและปรับปรุงให้ชัดเจน

3. ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูในการนิเทศนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกเชียงราย ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการปฏิบัติการนิเทศ รองลงมาคือ ด้านการวางแผนการนิเทศนักเรียน ด้านการประเมินผลการนิเทศ นักเรียน และด้านการปรับปรุงแก้ไขการนิเทศนักเรียน ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ด้านการวางแผนการนิเทศนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมระหว่างผู้บริหารและคณะครู ในการกำหนดขั้นตอน กระบวนการ และวิธีการ ประเมินผลการนิเทศนักเรียนร่วมกัน รองลงมาคือ สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรพัฒนาสมรรถนะครู ด้านการนิเทศ นักเรียน เช่น การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การศึกษาต่อ เป็นต้น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การเตรียมการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพ แก่นักเรียน เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพ เช่น การปัจฉิมนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

3.2 ด้านการปฏิบัติการนิเทศนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูสร้างขวัญและกำลังใจแก่นักเรียนที่กำลังปฏิบัติงานโดยลำพัง ณ สถานประกอบการ รองลงมาคือ ทักษะของครูเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศแบบหลากหลายและเหมาะสมกับนักเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ย ต่ำสุดคือ ทักษะของครูเกี่ยวกับการคัดสรรสถานประกอบการ/ลักษณะงานให้สอดคล้องตรงตามสาขาวิชาของ นักเรียน

3.3 ด้านการประเมินผลการนิเทศนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการนิเทศนักเรียน รองลงมาคือ ความสามารถของครูในการพัฒนาความรู้ ความสามารถทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติให้กับนักเรียน ส่วนข้อที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ทักษะของครูเกี่ยวกับการสังเคราะห์ข้อมูลผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักเรียน

3.4 ด้านการปรับปรุงแก้ไขการนิเทศนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสรุปปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพเพื่อเป็นประโยชน์ใน การปรับปรุงรายวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้มีประสิทธิภาพต่อไป รองลงมาคือ นำผลการประเมิน จากกรณีศึกษาไปวางแผนดำเนินการนิเทศในปีการศึกษาต่อไป ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การแสดงความคิดเห็นให้ ข้อเสนอแนะต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพเพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงรายวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้มี ประสิทธิภาพต่อไป

4. ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูในการนิเทศนักเรียนฝึกประสบการณ์ วิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกเชียงราย

4.1 ด้านการวางแผนการนิเทศนักเรียน พบว่า สภาพปัจจุบันในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์ระดับความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ในการพัฒนาสมรรถนะครู ในการนิเทศนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกเชียงราย ด้านการวางแผนการนิเทศนักเรียน พบว่า โดยรวมมีค่าความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) เท่ากับ 1.21 หากพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการจำเป็นลำดับแรก คือ กำหนดเกณฑ์การประเมินสมรรถนะครูในการนิเทศนักเรียน ค่าความต้องการจำเป็น(PNI_{modified}) เท่ากับ 2.39 ลำดับที่สอง คือ การมีส่วนร่วมระหว่างผู้บริหารและคณะครู ในการกำหนดขั้นตอน กระบวนการ และวิธีการประเมินผลการนิเทศนักเรียนร่วมกัน ค่าความต้องการจำเป็น(PNI_{modified}) เท่ากับ 1.86 ลำดับที่สาม คือ ความชัดเจนเกี่ยวกับข้อกำหนดสิ่งที่นิเทศนักศึกษาและองค์ประกอบการนิเทศนักศึกษาแต่ละสาขาวิชา ค่าความต้องการจำเป็น(PNI_{modified}) เท่ากับ 1.50 ส่วนความต้องการจำเป็นลำดับสุดท้าย คือ การเตรียมการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพ แก่นักเรียน เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพ เช่น การปัจฉิมนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ค่าความต้องการจำเป็น(PNI_{modified}) เท่ากับ 0.17

4.2 ด้านการปฏิบัติการนิเทศนักเรียน พบว่า สภาพปัจจุบัน ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์ระดับความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ในการพัฒนาสมรรถนะครู ในการนิเทศนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกเชียงราย ด้านการปฏิบัติการนิเทศนักเรียน พบว่า โดยรวมมีค่าความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) มีค่าเท่ากับ 1.51 หากพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความ ต้องการจำเป็นลำดับแรก คือ ทักษะของครูเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศแบบหลากหลายและเหมาะสมกับนักเรียน ค่า ความต้องการจำเป็น(PNI_{modified}) เท่ากับ 2.40 ลำดับที่สอง คือ ครูใช้สื่อและเครื่องมือในการนิเทศได้อย่างเหมาะสม ค่าความต้องการจำเป็น(PNI_{modified}) เท่ากับ 2.31 ลำดับที่สาม คือ การดูแลและติดตามผลการปฏิบัติงานของนักเรียน ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการ ค่าความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) เท่ากับ 2.09 ส่วนความต้องการจำเป็นลำดับสุดท้าย คือ การรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักเรียนและสถานประกอบการ ด้วยเหตุและผล ค่าความต้องการจำเป็น(PNI_{modified}) เท่ากับ 0.65

4.3 ด้านการประเมินผลการนิเทศนักเรียน พบว่า สภาพปัจจุบันในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์ระดับความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ในการพัฒนา สมรรถนะครูในการนิเทศนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกเชียงราย ด้านการประเมินผลการ นิเทศนักเรียน พบว่า โดยรวมมีค่าความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) มีค่าเท่ากับ 1.54 หากพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการจำเป็นลำดับแรก คือ ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับประเมินผลการนิเทศนักเรียน ค่าความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) เท่ากับ 2.85 ลำดับที่สอง คือ การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ ใช้ในการนิเทศนักเรียน ค่าความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) เท่ากับ 2.65 ลำดับที่สาม คือ ความหลากหลายในการวัด และประเมินผลการนิเทศนักเรียน ค่าความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) เท่ากับ 1.59 ส่วนความต้องการจำเป็นลำดับ สุดท้าย คือ ทักษะของครูเกี่ยวกับการสังเคราะห์ข้อมูลผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักเรียน ค่าความต้องการ จำเป็น(PNI_{modified}) เท่ากับ 1.54

4.4 ด้านการปรับปรุงแก้ไขการนิเทศนักเรียน พบว่า สภาพปัจจุบันในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับ ปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์ระดับความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ในการพัฒนาสมรรถนะครูในการนิเทศนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกเชียงราย ด้านการปรับปรุงแก้ไขการนิเทศนักเรียน พบว่า โดยรวมมีค่าความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) มีค่าเท่ากับ 0.88

หากพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการจำเป็นลำดับแรก คือ แนวทางการนำผลการปฏิบัติงานของนักเรียนไปเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาและปรับปรุงชัดเจน ค่าความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) เท่ากับ 1.66 ลำดับที่สอง คือ นำผลการประเมินจากการนิเทศไปวางแผนดำเนินการนิเทศในปีการศึกษาต่อไป ค่าความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) เท่ากับ 1.47 ลำดับที่สาม คือ การสรุปปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพเพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงรายวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้มีประสิทธิภาพต่อไป ค่าความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) เท่ากับ 0.98 ส่วนความต้องการจำเป็นลำดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารและคณะครู มีส่วนร่วมในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนากระบวนการนิเทศนักเรียน ค่าความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) เท่ากับ 0.14

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะครูในการนิเทศนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกเชียงราย

ผลการศึกษาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะครูในการนิเทศนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกเชียงราย ผู้วิจัยได้สรุปสาระสำคัญดังนี้

1. ด้านการวางแผนการนิเทศนักเรียน

1.1 ผู้บริหาร คณะครู สถานประกอบการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันวางแผนการนิเทศนักเรียน ด้วยการกำหนดขั้นตอน กระบวนการ และวิธีการประเมินผลการนิเทศนักเรียน

1.2 จัดทำข้อกำหนดและองค์ประกอบการนิเทศนักศึกษาจำแนกตามแต่ละสาขาวิชา

1.3 กำหนดเกณฑ์การประเมินสมรรถนะครูในการนิเทศนักเรียนที่ชัดเจน

1.4 สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรพัฒนาสมรรถนะครู ด้านการนิเทศนักเรียน โดยเฉพาะ อย่างต่อเนื่อง เช่น การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การศึกษาต่อ เป็นต้น

1.5 ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับปัญหาความต้องการของสถานศึกษาและนโยบายของสำนักงานศึกษา เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการวางแผนการพัฒนาสมรรถนะครูในการนิเทศนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

1.6 สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูได้พัฒนาสมรรถนะที่ตรงกับความต้องการ เพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญในการนิเทศนักเรียน

1.7 กำหนดแผนการปฏิบัติงานนิเทศให้ชัดเจน และสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

1.8 กำหนดปฏิทินการนิเทศอย่างชัดเจน พร้อมทั้งมีการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง

2. ด้านการปฏิบัติการนิเทศนักเรียน

2.1 ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูได้รับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะในด้านนิเทศให้มีความหลากหลายตามความเหมาะสมกับนักเรียน

2.2 สถานศึกษาพัฒนาสื่อและเครื่องมือในการนิเทศสำหรับครูเพื่อนำไปใช้ในการนิเทศนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ให้เกิดประสิทธิภาพ

2.3 ส่งเสริมให้ครูพัฒนาทักษะทางการติดต่อประสานงาน เพื่อให้วิทยาลัย และสถานประกอบการมีความเข้าใจตรงกัน

2.4 มีการจัดระบบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศนักเรียน ทั้ง การพัฒนาครู การดำเนินการนิเทศ การจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกให้ครอบคลุมและเหมาะสม

2.5 ส่งเสริมให้ครูได้รับการฝึกอบรมทักษะในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

2.6 จัดอบรมครูนิเทศเกี่ยวกับการนำเครื่องมือการนิเทศนักเรียนไปใช้ เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

- 2.7 ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูร่วมกับสถานประกอบการดำเนินการนิเทศในรูปแบบออนไลน์
3. ด้านการประเมินผลการนิเทศนักเรียน
- 3.1 ส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาทักษะ ความรู้ ความเชี่ยวชาญในการวัดและประเมินผลการนิเทศนักเรียน สามารถสังเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลได้
- 3.2 สนับสนุนให้ครูนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ในการนิเทศนักเรียน
- 3.3 สถานศึกษากำหนดรูปแบบการจัดทำรายงานฝึกปฏิบัติงานที่ชัดเจน โดยการมีส่วนร่วมของครูและสถานประกอบการ เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน
- 3.4 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดทำรายงานการฝึกปฏิบัติงาน โดยใช้กระบวนการวิจัย 5 บทสำหรับครู เพื่อให้ครูมีความเข้าใจและสามารถถ่ายทอดสู่นักเรียนได้
4. ด้านการปรับปรุงแก้ไขการนิเทศนักเรียน
- 4.1 ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยนำผลการปฏิบัติงานของนักเรียนไปเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาและปรับปรุง และแก้ไขปัญหาร่วมกัน
- 4.2 จัดให้มีประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อวิเคราะห์ SWOT โดยการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู และสถานประกอบการ กำหนดแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะครูในการนิเทศนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ให้สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา
2. สถานศึกษาควรศึกษากระบวนการนิเทศนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผนการนิเทศนักเรียน ด้านการปฏิบัติการนิเทศนักเรียน ด้านการประเมินผลการนิเทศนักเรียน ด้านการปรับปรุงแก้ไขการนิเทศนักเรียน โดยในแต่ละด้านมีการกำหนดแนวทางสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะครู เช่น การจัดทำหลักสูตรพัฒนาสมรรถนะครู ด้านการนิเทศนักเรียนโดยเฉพาะ ความหลากหลายในการฝึกอบรมเสริมทักษะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศนักเรียน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับตัวชี้วัดความสำเร็จเกี่ยวกับสมรรถนะครูในการนิเทศนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกเชียงราย
2. ควรมีการพัฒนาแบบการนิเทศนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกเชียงราย ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน
3. ควรมีการศึกษาปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สร้างแนวปฏิบัติที่ดีที่มีประสิทธิผล

รายการอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับที่ 2) และที่แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.
- กุลกาญจน์ สุวรรณรักษ์. (2562). รูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ของสถานศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารบัณฑิตวิจัย*, 11(1).
- สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา. (2560). *สมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษา (Teachers and personals competency)*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันฯ.
- สุเทพ แก่งสันเทียะ. (2564). *ขับเคลื่อนนโยบายการดำเนินงานศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี เขตพื้นที่ 15 แห่งทั่วประเทศ*. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2564; จาก <https://www.vec.go.th/A7/tabid/103/ArticleId/33896/language/th-TH/33896.aspx>.